

Sygn. akt X P 746/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lipca 2016 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Aleksandra Rutkowska

Protokolant: Ewelina Grześkowiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 lipca 2016 r. we W.

sprawy z powództwa A. S.

przeciwko S. P. w R.

o udzielenie urlopu wypoczynkowego

I. ustala, że powódce **A. S.** przysługuje prawo do zaległego urlopu wypoczynkowego, należnego za 2011 r. w wymiarze 24 dni;

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 77 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

III. orzeka, iż nieuiszczone koszty sądowe w sprawie ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Powódka A. S. wniosła o zobowiązanie pozwanego pracodawcy S. P. w R. do udzielenia jej zaległego urlopu wypoczynkowego należnego za rok 2011 w wymiarze 24 dni oraz zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu powództwa wskazała, że była nauczycielem oddziału przedszkolnego w pozwanej S. P. w R.. Od 28 marca 2011 r. do dnia 18 lipca 2011 r. przebywała na urlopie dla poratowania zdrowia. W dniu 1 stycznia 2011 r. nabyła prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 35 dni.

Kiedy w dniu 27 kwietnia 2012 r. powódka zwróciła się do strony pozwanej o udzielenie urlopu wypoczynkowego, poinformowaną ją, że poza wykorzystanymi 11 dniami urlopu za 2011 r. dalszy jej nie przysługuje.

W ocenie powódki taka interpretacja przepisów art. 64 ust 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. 2006 r. Nr 97 poz. 674 ze zm) jest nieprawidłowa, ponieważ z nie wynika z niej, aby nauczyciel przebywający na urlopie dla poratowania zdrowia nie nabywał urlopu wypoczynkowego.

W odpowiedzi na pozew, strona pozwana S. P. w R. wniosła o jego oddalenie i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu, strona pozwana wskazała, że zgodnie z art. 64 ust 3 ustawy Karta Nauczyciela, nauczycielom zatrudnionym w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne, przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 35 dni roboczych w czasie ustalonym w planie urlopów. Przepisy wprost nie regulują sytuacji, gdy w danym roku nauczyciel korzysta z urlopu dla poratowania zdrowia. Z ustalonego na 2011 r. planu urlopu wynikało natomiast, że zaplanowany urlop wypoczynkowy powódki pokrył się z urlopem dla poratowania zdrowia.

Ustalenia faktyczne

Powódka A. S. była zatrudniona jako nauczyciel oddziału przedszkolnego w pozwanej S. P. im. J. P. II w R. od 2008 r.

W dniu 1 stycznia 2011 r. powódka nabyła prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 35 dni na podstawie art. 64 ust 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. 2014 poz. 191 i 1198 ze zmianami – zwaną dalej Kartą Nauczyciela).

W okresie od 28 marca 2011 r. do 18 listopada 2011 r. powódka przebywała na urlopie dla poratowania zdrowia, w związku z leczeniem zaleconym przez lekarza, co jest przewidzianym uprawnieniem w art. 73 Karty Nauczyciela.

W dniu 27 kwietnia 2012 r. powódka zwróciła się do pracodawcy o udzielenie jej zaległego urlopu wypoczynkowego, w związku z jego niewykorzystaniem w 2011 roku z uwagi na urlop dla poratowania zdrowia. Pracodawca odmówił udzielenia tego urlopu powołując się właśnie na fakt przebywania przez powódkę na urlopie dla poratowania zdrowia. Pracodawca wskazał, że w 2011 r. był ustalony plan urlopów i urlop dla poratowania zdrowia przyznany powódce „pochłonął” urlop wypoczynkowy.

Okoliczności bezsporne.

Uzasadnienie prawne

Stan faktyczny w niniejszej sprawie nie był kwestionowany przez żadną ze stron powstępowania. Spór bowiem dotyczył ustalenia, czy nabyty w 2011 r. przez powódkę urlop wypoczynkowy został „pochłonięty” przez udzielony jej w tym samym roku urlop wypoczynkowy .

Obowiązujące przepisy wynikające z pragmatyki służbowej, jaką jest Karta Nauczyciela oraz Kodeks Pracy, a także stosunkowo skąpe orzecznictwo Sądu Najwyższego nie dawały jednoznacznej odpowiedzi na to zagadnienie.

Art. 64 ust 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. 2014 poz. 191 i 1198) zakładał bowiem, że nauczycielom zatrudnionym w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne, przysługiwało prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 35 dni roboczych w czasie ustalonym w planie urlopów.

Art. 64 ust 5a. karty stanowił zaś, że nauczyciel zatrudniony w szkole, w której nie są przewidziane ferie szkolne, w przypadku nawiązania lub ustania stosunku pracy w trakcie roku kalendarzowego, ma prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze proporcjonalnym do okresu przepracowanego, zgodnie z odrębnymi przepisami – określonymi w art. 165 i 166 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy (Dz. U. z 1974 nr 24 poz. 141 z późn. zm), wskazującymi że jeżeli pracownik nie może rozpocząć urlopu w ustalonym terminie z przyczyn usprawiedliwiających nieobecność w pracy, a w szczególności z powodu:

1. czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby,
2. odosobnienia w związku z chorobą zakaźną,
3. powołania na ćwiczenia wojskowe albo na przeszkolenie wojskowe na czas do 3 miesięcy,
4. urlopu macierzyńskiego,

pracodawca był obowiązany przesunąć urlop lub jego część na termin późniejszy. Powyższe przepisy te nie regulowały przypadku, w którym pracownik – nauczyciel uzyskał prawo do urlopu dla poratowania zdrowia.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 lutego 1988 r., III PZP 4/88 (LEX nr 55402), wskazał że urlop dla poratowania zdrowia jest odmianą urlopu pracowniczego, najbardziej zbliżoną w swej konstrukcji i celu do urlopu wypoczynkowego, stąd nie można z obydwu tych instytucji korzystać w tym samym czasie, ani też

uzupełniająco wykorzystać w późniejszym terminie, bowiem urlop wypoczynkowy został skonsumowany przez urlop dla poratowania zdrowia.

Tymczasem w uchwale z dnia 14 lutego 2012 r. III PZP 1/12, OSNP 2012/15-16/187, Sąd Najwyższy zaprezentował pogląd, że urlop dla poratowania zdrowia nie jest świadczeniem powszechnym, należnym wszystkim pracownikom, lecz regulowanym przepisami szczególnymi, zawartymi w pragmatykach służbowych, przywilejem przysługującym określonej grupie zawodowej (w tym przypadku nauczycielom) i to przy spełnieniu ściśle określonych kryteriów, a owo uprzywilejowanie nauczycieli wyraża się nie tylko w możliwości uzyskania przedmiotowego urlopu, ale także w tym, że w trakcie korzystania z niego nauczyciel zachowuje w myśl art. 73 ust. 5 Karty Nauczyciela prawo do comiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego wraz z dodatkiem za wysługę lat oraz prawo do innych świadczeń pracowniczych, w tym dodatków socjalnych z art. 54 Karty Nauczyciela.

Dlatego też w pierwszej kolejności należało zbadać wzajemną relację wymienionych wyżej przepisów z prawem wspólnotowym – a w szczególności, czy przepisy te nie pozostają w sprzeczności z Dyrektywą 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy.

Z brzmienia art. 7 ust 1 dyrektywy 2003/88, wynikało bowiem, że każdy pracownik jest uprawniony do corocznego urlopu wypoczynkowego w wymiarze co najmniej 4 tygodni. To prawo do corocznego płatnego urlopu należało uważać za zasadę unijnego prawa socjalnego o szczególnym znaczeniu, której wdrażanie przez właściwe organy krajowe może odbywać się wyłącznie w granicach wprost wyrażonych w samej dyrektywie 2003/88 (zob. wyroki TSUE z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie C-173/99 BECTU, rec s. I-4881, pkt 43; z dnia 18 marca 2004 r., w sprawie C-342/01 M. G., rec. S. I-2605, pkt 29, a także z dnia 16 marca 2006 r. w sprawach połączonych C 131/04 i C-257/04 R.-S. i in. zb. Orz. S. I 2531, pkt 48 oraz wyrok z dnia 10 września 2009 C-277/08.).

Trzeba także podkreślić, że Trybunał Sprawiedliwości w bogatym orzecznictwie wskazał, że urlop gwarantowany przez prawo unijne nie może wpływać na prawo skorzystania z innego urlopu gwarantowanego przez to prawo (zob. wyrok w sprawie M. G., pkt 32, 33; wyroki z dnia 14 kwietnia 2005 , w sprawie C-519/03 Komisja przeciwko Luksemburgowi, zb. Orz s. I-3067, pkt 33, a także z dnia 20 września 2007 r. w sprawie C-116/06 K., zb. Orz s. I-7643, pkt 56). W szczególności w wyroku w sprawie M. G. Trybunał orzekł, że art. 7 ust 1 dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że w przypadku zbiegu terminów urlopu macierzyńskiego pracownicy i corocznych urlopów ustalonych w sposób ogólny dla wszystkich pracowników na mocy zbiorowego prawa pracy, przepisy dyrektywy odnoszące się do corocznego urlopu płatnego urlopu nie będą mogły być uznane za spełnione. Należy jednak pamiętać w kontekście pytania w niniejszej sprawie, że w sprawie M. G., wykładnia była podyktowana potrzebą zapewnienia respektowania praw związanych z umową o pracę pracownicy przebywającej na urlopie macierzyńskim gwarantowanych przez inne dyrektywy.

W wyroku z dnia 21 czerwca 2012 r. C-78/11 (A., dotychczas nieopublikowany w Zbiorze, pkt 17), Trybunał wskazał, że wykładni art. 7 ust 1 dyrektywy 2003/88 należy dokonywać w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie stosowaniu przepisów krajowych przewidujących, że pracownik, który w czasie płatnego urlopu stał się w sposób nieoczekiwany niezdolny do pracy, nie ma prawa do wykorzystania tego urlopu w terminie późniejszym.

W tym stanie prawnym i faktycznym Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia we Wrocławiu powziął wątpliwość co do właściwej interpretacji art. 7 Dyrektywy 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy, a w szczególności, czy przepisy krajowe nie stoją w sprzeczności z prawem wspólnotowym. W konsekwencji na podstawie art. na podstawie, art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o udzielenie odpowiedzi na w zakresie właściwej interpretacji przepisów prawa unijnego w zestawieniu z prawem krajowym.

Formułując pytanie, sąd miał na względzie zasadę pierwszeństwa stosowania prawa Unii Europejskiej wynikającą z deklaracji nr 17 do traktatu lizbońskiego. Rzeczywiste funkcjonowanie zasady pierwszeństwa jest ściśle związane z bezpośrednią skutecznością prawa wspólnotowego i z problematyką stosowania tego prawa przez sądy i organy administracji. Zasada pierwszeństwa określa stosunek prawa unijnego do prawa krajowego. Jest pewnego rodzaju

swoistą regułą kolizyjną. W doktrynie określa się ją formułą *lex communa* (*Europeum*) *derogat legi interali* (prawo wspólnotowe [europejskie] uchyla prawo wewnętrzne). Nie prowadzi do ustalenia nadrzędności prawa unijnego nad prawem krajowym, lecz do pierwszeństwa jego stosowania w przypadku kolizji co najmniej dwóch norm prawnych. Jej zastosowaniu nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że przepis prawa unijnego został uchwalony wcześniej niż sprzeczny z nim przepis prawa krajowego. Przepisy krajowe sprzeczne z tym prawem nie przestają obowiązywać, a jedynie nie mogą być one zastosowane w stopniu wymaganym przez traktaty oraz w stopniu, w którym zezwala na to ustawa krajowa ratyfikująca te traktaty (por. wyrok ETS z dnia 17.12.1970 r. C – 11/70 (...) przeciwko E.- und V. für G. und F. oraz wyrok ETS z dnia 15 lipca 1964 r. sygn.. 6/64 F. C. v. (...)). Należy też podkreślić, że obowiązek stosowania zasady pierwszeństwa jest obowiązkiem, który sądy krajowe powinny uwzględnić z urzędu (co należy jednak odróżnić od obowiązku stosowania prawa UE z urzędu).

Udzielając odpowiedzi na zadane pytanie prejudycjalne, TSUE w wyroku z dnia 30 czerwca 2016 r. wskazał, że artykuł 7 ust. 1 dyrektywy 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy należy interpretować w ten sposób, **że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu lub praktyce krajowej**, takim jak stanowiące przedmiot sporu w postępowaniu głównym, które zezwalają na to, by pracownikowi, który skorzystał z przyznanego mu zgodnie z prawem krajowym urlopu dla poratowania zdrowia w okresie corocznego urlopu wypoczynkowego, ustalonego w planie urlopów zatrudniającego go przedsiębiorstwa, można było – po zakończeniu urlopu dla poratowania zdrowia – odmówić prawa do skorzystania z corocznego urlopu wypoczynkowego w późniejszym terminie, pod warunkiem, że cel urlopu dla poratowania zdrowia różni się od celu corocznego płatnego urlopu, co powinien ocenić sąd krajowy.

Decyzja Trybunału Sprawiedliwości miała powagę rzeczy osądzonej. Jest wiążąca nie tylko dla sądu krajowego kierującego odesłaniem, ale także dla wszystkich sądów krajowych państw członkowskich.

W kontekście powyższego, do sądu należało przeprowadzenie charakterystyki urlopu dla poratowania zdrowia i urlopu wypoczynkowego oraz ustalenia celu tych dwóch świadczeń.

Prawo do urlopu dla poratowania zdrowia zwanego potocznie „urlopem zdrowotnym” jest prawem podmiotowym nauczyciela. Uprawnienie do urlopu zdrowotnego przysługuje wyłącznie nauczycielom zatrudnionym w szkołach i placówkach publicznych. Urlop zdrowotny traktowany jest jako szczególny przywilej nauczycielski. Celem tego urlopu jest ochrona zdrowia nauczycieli. Urlop zdrowotny służy zatem regeneracji sił nauczyciela – pracownika, który z powodu problemów zdrowotnych potrzebuje czasowego odpoczynku od pracy, odpoczynku od wykonywania obowiązków nauczycielskich. (por. Irena Sawa „Urlop dla poratowania zdrowia nauczyciela – dylematy prawne” *Monitor Prawa Pracy* 4/2013)

Urlop wypoczynkowy natomiast ukształtowany został jako świadczenie majątkowe pracodawcy, które udzielane jest pracownikowi w zamian za pracę wykonywaną w oznaczonym okresie, i polega na zwolnieniu pracownika z obowiązku wykonywania pracy w celu wypoczynku przy jednoczesnym zapewnieniu mu za ten czas wynagrodzenia. Prawo do corocznego urlopu oznacza, że urlop przysługuje pracownikowi, co do zasady, w każdym roku kalendarzowym zatrudnienia.

W kontekście powyższych definicji, należy jednak podkreślić, że różnice pomiędzy celem urlopu dla poratowania zdrowia i urlopu wypoczynkowego są oczywiste. Celowość urlopu wypoczynkowego nigdy nie była związana ze zdrowiem, tylko wypoczynkiem. Można nawet pokusić się o stwierdzenie, że orzeczenie Sądu Najwyższego 10 lutego 1988 r., III PZP 4/88 (LEX nr 55402) straciło na aktualności i wnioski tam zaprezentowane nie mogą prowadzić do uznania, że obydwie świadczenia są tożsame.

Na zakończenie rozważań należało również wskazać, że urlop wypoczynkowy nabyty przez powódkę, w roku wykorzystania urlopu dla poratowania zdrowia znajdował się w kategorii praw chronionych przez Konstytucję RP oraz Europejską Konwencję o ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Z zasadą bowiem demokratycznego państwa prawa wiąże się zasada ochrony praw słusznie nabytych, której treść i sens wielokrotnie był przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego (por. wyrok TK z dnia 9 lipca 2012 r. sygn. akt P 59/11 i wskazane tam

orzecznictwo) . Zdaniem Trybunału treścią zasady praw nabytych jest zakaz stanowienia przepisów arbitralnie odbierających lub ograniczających prawa podmiotowe przysługujące jednostce lub innym podmiotom prywatnym występującym w obrocie prawnym. Zasada ochrony praw nabytych wywodzona jest z ogólnej zasady państwa prawnego, na równi z dwiema innymi fundamentalnymi zasadami ustrojowymi - państwa demokratycznego i państwa sprawiedliwego.

Zasady te są wyrażone w art. 2 Konstytucji RP.

Oceniając konstytucyjność określonego rozwiązania prawnego z punktu widzenia zasady ochrony praw nabytych należy zwrócić uwagę na to, że przedmiotem oceny przewidzianej w omawianej zasadzie jest przysługujące już określonej osobie prawo podmiotowe. Nie ma przy tym znaczenia czy prawo to zostało nabyte na podstawie indywidualnego aktu organu władzy, czy wprost na podstawie ustawy z chwilą spełnienia określonych w niej przesłanek. Zasadą ochrony praw nabytych objęte są zarówno prawa nabyte w drodze skonkretyzowanych decyzji przyznających świadczenia, jak i prawa nabyte in abstracto zgodnie z ustawą. Podobnie definicja ta ujęta jest w Artykule 1 Protokołu nr 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (sporządzony w P. 20 marca 1952 r. ratyfikowany w dniu 26 lipca 1994 r. Dz. U. z 1995 r. Nr 36 poz. 175 ze zm.). Prawa chronione przez art. 1 nie mają charakteru absolutnego i państwo może je ograniczać. Warunkiem jednak zgodności ograniczenia praw indywidualnych o charakterze majątkowym z wymogami Artykułu 1 Protokołu Nr 1 do Konwencji jest, by było ono zgodne z prawem, a zatem by istniała podstawa prawna czyniąca w szczególności zadość wymaganiom określoności i przewidywalności. Musi ono także służyć uprawnionemu celowi. Ponadto Europejski Trybunał praw Człowieka wielokrotnie stwierdzał, że musi zachodzić rozsądna relacja proporcjonalności pomiędzy zastosowanymi środkami a wyznaczonymi celami. Innymi słowy, należy ustalić czy znaleziono rzetelną równowagę pomiędzy wymogami interesu powszechnego, a interesami jednostki, której sprawa dotyczy. Wymóg zachowania takiej równowagi nie jest spełniony w przypadku jeżeli dana osoba lub osoby musiały ponieść osobisty i niewspółmierny ciężar (ETPCz, James i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, 21 lutego 1986, § 50, Seria A nr 98; Schirmer przeciwko Polsce, nr 68880/01, § 35, 21 września 2004; Wieczorek przeciwko Polsce, nr 18176/05, § 59-60, 8 grudnia 2009; por. także Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Tom II. Komentarz do art. 19-59 oraz Protokołów dodatkowych, pod redakcją prof. Leszka Garlickiego, s. 476).

W rozpatrywanym przypadku, uznanie że nabyty urlop wypoczynkowy nie przysługuje tylko dlatego, że z uwagi na stan zdrowia powódka skorzystała z urlopu dla poratowania zdrowia, zdecydowanie naruszałaby także wymienione prawa określone w Konstytucji RP oraz Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Orzeczenie takie nie odpowiadałoby bowiem formułowanemu przez Art. 1 Prot. No. 1 wymogowi zgodności z prawem, który to wymóg należy rozumieć także jako wymóg zapewnienia skuteczności prawu wspólnotowemu w ramach systemu prawa krajowego.

Skoro takie odkodowanie treści przepisów mających zastosowanie w sprawie stanowiłoby naruszenie wymogu zgodności ingerencji z prawem, sąd jest zwolniony z obowiązku rozważania zgodności takiej hipotetycznej ingerencji z pozostałymi kryteriami zgodności z wymogami Art. 1 Protokołu Nr 1 do Konwencji. Nie jest zatem konieczne badanie, czy zastosowanie tak rozumianych przepisów służyłoby „uprawnionemu celowi” oraz czy nakładałoby na powódkę „nadmierny ciężar indywidualny” w rozumieniu, które zwrotom tym nadaje orzecznictwo ETPCz (por. orzeczenia w sprawach I. v. Greece [GC], no. 31107/96, § 62, ECHR 1999#II; T. and N. v. Bulgaria, para. 51; sprawa nr 33751/05, para. 50 –, sprawa K. v. Azerbajdżan, para. 141, znajdź w HUDOC).

Mając to wszystko na uwadze, na podstawie art. 189 k.p.c. oraz art. Art. 64 ust 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. 2014 poz. 191 i 1198), art. 7 Dyrektywy 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy orzeczono jak w sentencji.